

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus Practicus De Casibus Summo Pontifici, Episcopis, Et Praelatis Religionum Reservatis

Kiene, Johann Georg

Constantiae, 1629

Pars II. De Casibus Episcopis, aut inter Episcopales reservatos numerari solitis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42214

Pars II.

De Casibus Episcopis
generatim reseruatis,
aut vulgò inter reser-
uatos recensitis.

Caput I.

*De Casibus iure, vel con-
suetudine Episcopis
reseruatis.*

Synopsis.

- I. *Fundamentum reservationis.*
- II. *Percussio leuis.*
- III. *Ipsa Casuum reservatio.*
- IV. *Excommunicatio Papalis.*
- V. *Quaestio de impedimento.*
- VI. *Exceptio Magnatum.*

VII. *Ab-*

VII. *Absolutio in articulo mortis.*

VIII. *Peccatum Clerici ob Irregularitatem.*

IX. *Peccatum publicâ pœnitentiâ mulctatum.*

X. *Peccatum Incendiarii.*

XI. *Homicidium voluntarium.*

XII. *Falsatio litterarum.*

XIII. *Sortilegium.*

XIV. *Violatio libertatis Ecclesiasticæ.*

XV. *Opinio de reservatione Episcopali.*

I. *Reservatio Episcopis in suas Diœceses competens, ex triplici capite potest colligi. I. Ex iure communi, si illud quosdam casus Episcopis solum per se reservavit. II. Iure consuetudinis, cum enim reservatio sit actus iurisdictionis, & consuetudo eiusdem sit signum accedente Superiorum autoritate conniunte, aut non contradicente cum potest, ac debet, euincitur posse de facto Episcopis titulo legitimæ consuetudinis.*

suetudinis.

consuetudinis quosdam casus aut excommunicationes, dispensationes reseruari. 3. Ex iure Episcopis proprio, v. g. si in vel extra Synodum atrox aliquod crimen cum aut sine excommunicatione sibi, aut Vicario, Pœnitentiario suo absoluedum reseruat

Fill t. 15 c. 10 n. 229. & 133. Sayr. l. 2 c. 32. n. 1.

Possunt Episcopi reseruare casus respectu suorum Parochorum, aut Subditorum Religiosorum (non autem respectu exemptorum, seu sæcularium, seu Regularium, vtpotè independentium ab eiusdem iurisdictione) vti constat ex praxi Ecclesiæ, & *Con. Trident. Sess. 14. c. 7.* Exempti, v. g. Mendicantes, Cistercienses, Canonici Præmonstratenses, & alii, etiam si egeant ad probationem Episcopi post Concil. Triid ad absolutionem validam peccatorum.

Sess.

sess 23 c. 15 de reform. tamen eâ ob-
tentâ accipiunt iurisdictionem à
Papa principaliter, & immediatè
à suis Prælatiſ cum exponuntur
pro Confessionibus audiendis,
aut Parochiâ curandâ.

II. Leuis percussio Clerici vel
Religiosi vtriusque sexus etiam
Nouitii.

*Cap 17. Peruenit l 5 Decret tit. 39
de sent excom.*

*Nau cit n 112. & seq Tan. d. 6 q.
10 dub 4 n 64 cum aliis.*

Leuem intellige comparatiuè,
vt nec adeò enormis, nec coniu-
cta cum insigni iniuria, vel scanda-
lo sit. v g. percussio proprii Abba-
tis, aut Episcopi, neque cum no-
tabili detrimento, vt si membrum
abscinderetur, graue vulnus infli-
geretur, aut aliquod membrum
inutile ad munus suum reddere-
tur, effunderetur in notabili quã-
titate, & grauitate læsionis pro-
uoca-

uocatus sanguis (secus de illo, qui leuiter percussus multum è naribus cruorè eiicit) aut quamcumq; aliam grauiter contumeliosam percussione, quæ constituat peccatum mortale. *Vide cit tit. Cap. Illorum referens enormitatis istos casus & hancem XXII in Bulla. Perlectis litteris* Qui inter leuem & enormè percussione tale discrimen posuit, vt enormis censetur quæ fit cum præfatis iniuriis; leuis, quæ fit palmâ, pugno, ligno, pede aut lapide, siue relicto vestigio, aut multa capillorum, barbæ, capitis vel dentis euulsione. Et cum casus huius Canonis sit potius Facti quàm Iuris, relinquatur determinatio leuitatis, aut grauitatis potissimum viri prudentis arbitrio: Nec nudè sola percussio, sed qualitas, modus, locus, persona percussa, in percussione sunt considerata, v. g. an facta sit in theatro, publico, coram

coram Rege, Episcopo, Prælato, in Ecclesia coram multis; an percussus sit Magister, Iudex, Magistratus, Abbas, Episcopus proprius, vel in alia dignitate aut personatu constitutus. *Vide Sayr. optimè differentem. c. 28. à n. 1. vsq. ad 15. scort. Epit 24.*

Percussores Abbatum præter Canonicas pœnas aliàs valdè graues tam spirituales, quàm corporales in Ordine Præmonstratensi subire debent, *in xta statuta Dist. 3. c. 10.*

III. Reseruatio casuum, quam ipse sibi absolendam reseruat Episcopus per statuta Synodalia [A] cui adiicitur, quæ incurritur propter cõmunicationē in crimine cū eo, qui fuit excõmunicatus ab Episcopo, indubiū enim est [B] participantem auxilio, consilio, fauore (dummodo consiliū influat reapse) cū excõmunicato in
 cri-

crimine criminoso, propter quod fuit excommunicatus, eandem incurrere censuram, & ab eodem absolui debere, à quo excommunicatus ille, cum quo participat, est absolueudus.

[A] Cap. Nuper. 29. cit. lib. & tit. de sent. excom. Henric. l. 3. c. 9. cum aliis. [B] & quamuis excommunicatio lata propter factum aliquod non incurratur à consulentibus, mandantibus, aut fauentibus, seu auxiliantibus (saltem priusquam crimen perficiatur,) tamen si vel in iure, vel consuetudine ita exprimitur, aut si forte frustra promulgaretur sententia in facientes, nō pariter damnarentur & consules, fauentes &c. certū est tunc ab iisdem eandem incurri censurā. Quod si lex expresse, aut tacite non extendit excommunicationē ad consulentē, tunc nō incidit, licet sit moralis causa criminis.

Hinc

Hinc ut participans in crimine ex-
communicetur I. requiritur, ut
participet in ipso crimine crimi-
noso ob quod alter fuit excomuni-
catus. II ut scienter participet,
nempè sciens alterum iam incur-
risse excommunicationem. III ut
fuerit ille denunciatus super illa
excommunicatione cit. Henric.

IV. Excomunicatio Papæ re-
feruata de se, sed in eo casu quo ex-
communicatus propter impedi-
mentum Canonicū nō potest pro
absolutione obtinendā coram Pa-
pa, aut Legato comparere, tunc et-
enim absolutio excommunicatio-
nis [A] ex huiusmodi delicto co-
ortæ [B] spectat ad Episcopum.

[A] Cap De cætero 11. cit de sent. ex-
com & Cap Eos 22. eodem tit. 11.
in 6 l. 5.

[B] Si satisfacere sit paratus, aut iu-
ret (si impedimentum non sit per-
petuum) se cessante impedimento,
cum

cum commodè fieri poterit, compariturum ad Sedem Apostolicam, nè recidat in eandem sententiam. Hæ tres excommunicationes censentur propriè Episcopis reservatæ à quibusdam autoribus.

V. Quæres quodnam impedimentum excuset de delicto reum à præsentia personali apud Sedem Apostolicam. Resp. I. excusari mortis propinquum, aut in probabili vitæ periculo (v. g. illum qui habitat in domo peste infectâ) constitutum, subitum periculosam navigationem, bellum, aliisque casibus, in quibus quilibet simplex etiam Sacerdos, si Legatus, Episcopus, Vicarius, Pœnitentiarius, Pastor adiri nequeat, licitè absoluit, *iuxta Conc. Trid. Sess. 14. c. 7.*
 Resp II. Mulieres cuiuscunque conditionis, senes, debiles, claudos, cœcos, pauperes, arte vel labore victum quærentes, pueros
 ante

ante pubertatis annos, et si post
pubertatem perat absolutionem,
quia isti semper excusantur ob im-
perfectionem puerilis actus in de-
liberatione, & perfecto usu ratio-
nis. Resp. III. omnes istos qui
potestati alterius subiiciuntur, v.
g. filius familiars non emancipa-
tus, seruus, si eos nolit dimittere
parens vel Dominus.

VI. Resp. IV. Excusari eos qui
sunt magnæ potentia, aut sine
gravi incommodo iter Romam
versus, aut ad Nuntium suscipere
nequeunt, iuxta Episcopi pruden-
tiam, tunc premonendus est Sum-
Pontifex, & secundum eius responsa
absolutionis beneficiu conferendu,
nisi forte casus ceteriorem exigat
absolutionem. Prius tamen sem-
per fieri debet sufficiens cautio de
obedientia Papæ præstanda, e-
iusque consilio. *iuxta Cap. 6. Mu-
lieres, de sentent. excommun. & Cap.
Superio.*

Superio. Cap. Ea nascitur. Cap. Quamuis & Cap. Pueri: ibid.

Resp. 5. Monachos, & Canonicos Regulares, quocunque modo se in, vel extra Claustrum percusserint, non esse mittendos Romam, aut ad Nuncium, aut ad Legatum. Et si forsan ad illorum correctionem proprii Prælati discretio non sufficeret, iubet *Alexand 3 in Cap. 2. Monachi. de sent. excom.* Episcopi prouidentiam (in Ordine nostro propter exemptionis priuilegia Vicarii Prouincialis) adhiberi.

VII. Resp. 6. Absolutum in articulo mortis à peccatis aut excommunicationibus reseruatis, habentibus adnexam excommunicationem ab inferiori, teneri postea, si conualescat, se iterum Superiori sistere, non quidem ut Sacramentaliter ab eis denuò absoluantur, sed ut iuxta eius mandatum parti læsæ (idem si quis à priuile-

uilegiato esset absolutus à Casu
 Episcopo reseruato) aut pœnæ
 satisfaciatur: aliò qui si in mora cul-
 pabili fuerit, incidet in similem
 excommunicationem eidem re-
 seruata, à quo debebat prius ab-
 solui (sublato scilicet impedimē-
 to) cui prior erat reseruata: sicuti
 & eos relabi constat, qui à Sede
 Apostolica aut Legato iussi, vt se-
 stiterent Ordinarius & non pa-
 rent. *Vide Cap. Eos cit de sent ex-*
commun in 6 definiens Contemnen-
 tes cessante periculo comparere
 apud Superiorem legitimum, à
 quo absolui habebant, priusquam
 absoluerentur ab inferiori, in e-
 andem (nè sic illudatur discipli-
 næ Ecclesiasticæ) ipso iure inci-
 dere.

VIII. Peccatum Clerici, seu
 crimen habens adnexam Irregu-
 laritatem.

Extrauag. Comm. Inter cunctas.

€

de

de Privilegiis. l. 5. tit. 7. Ex Benedicto 9.

Nec reseruetur sola dispensatio irregularitatis, sed ipsum etiam peccatum, à quo tamen reus absolui potest à iudice competente ante dispensationem ab Irregularitate, sæpè enim quis, v. g. à peccato homicidii, mutilationis, hæreseos, absoluitur, cum tamen cum illo sæpè post annum, aut seriùs dispensari soleat in irregularitate contracta.

IX. Crimen graue, & scandalosum, ob quod olim publica pœnitentia fuit imposita *Concil. Carthaginense. 3. Can. 3.* vti sunt concubinatus notorius, blasphemia, adulteria publica. *vide Henriq. l. 2. de pœnitent. c. 21. Concil. Trident. Sess. 24. c. 8.*

X. Peccatum Incendiarii, qui ædes, segetes, aliaque ex proposito

lito

lito flammis subiicit animo, v. g. nocendi, vindicandi. Incendiarius non est (probabiliter) excommunicatus de facto, sed venit denunciandus, aut excommunicandus, & tunc excommunicatio reseruetur Papæ, nec est absolueudus sine cautione iuratoria nunquam faciendi similia. Extendunt alii etiam ad consulentes, auxiliantes, moraliter scilicet & iniuste ad incendium influentes, v. g. ignem, aliamque materiam parantes.

Citat. l. 3. c. 12. & 21. q. 8. Cap. Pessimam. vbi iubetur incendiarius excommunicari, si malo studio, id est, ex odio, libidine, vindicta ignem appoluit, nec tunc absolui potest, nisi & damnum secundum facultatem se compensaturum, aut talia non repetiturum iuret.

XI. Homicidium volūtarium, excipe (probabiliter) mutilationem, & multò magis percussionem in laicis, rixas gladiatorias, etiamsi vulnus graue infligatur, aut membrum abscindatur, ex cuius mutilatione sequatur irregularitas ad S S. Ordinum susceptionem.

Intellige priuata auctoritate, & extrà necessariam cum inculpatæ tutelæ moderamine defensionem commissum siuè vi aperta, siuè infidiis, suffocatione veneno, nemini enim licet, excepto Magistratu & quidem secundum legum Sanctiones mortis poenâ, aut mutilationis in facinorosos homines animaduvertere, aut ab inimicis priuatam sumere vindictam. Quapropter carnifices, lictores, Iudices, si præter ius, & sententiam maleficos ex priuato odio artius

etiam constringunt, plectunt, tor-
quent &c. grauer peccant. Col-
ligitur ex præcepto sexto, Non ^{quint}
occides: quo tam cædes suis
quàm alterius quantumuis sit
abiectionis homuncu-
lus, prohibetur, quia indistinctè
dicitur non occides. *Et Genes. 1.*
vers. 6. Quicumque effuderit hu-
manum sanguinem, funderetur
sanguis illius: ad imaginem
quippe Dei factus est Homo: æ-
quum enim est, vt Homicidæ san-
guis lege talionis pariter per sen-
tentiam, & condemnationem,
vel rixas, latrones, ruinas, incèdia
fundatur. Et constat experientia
homicidas variis infortuniis,
ultore nimirum Deo, ac vindice
agitari, & ferè violentâ morte
non naturali occumbere: quia
homo imago Dei est, qua demo-
litiâ iniuria, & Deo & homini in-
fertur, *Vide Cornelium comment. in*

G. 3,

Deut.

Deuternom. Cap. 21. vers 4. vbi docet Deum etiam apud Gentes: quid inter Christianos? homicidium miro iudicio & iudicio, deregere, & vindicare.

XII. Sortilegium, seu Diuinationo, de quo infra, alii, sed mendose, legunt, Sacrilegium.

Sortilegium intellige diuinationis superstitiosæ vitio corruptum, quo Sortilegi vtuntur ad occulta furta cognoscenda ex iactu, & casu taxillorum, charularum. Etsi sortium vsus in electionibus Ecclesiasticis tam ad beneficia, quàm ad officia dignitates, denominationem ministrorum Ecclesiasticorum sit prohibitus, *iuxta Cap. Finale de Sortilegiis lib. 5. Decret. tit. 21.* tamen hic non videtur esse sermo de tali Sortilegio, sed de Diuinatorio,

rio, cum aliquid fit, vt eius euen-
tu considerato, aliud occultum
innotescat per media impropor-
tionata, quod est superstitiosum,
v g. quando ex tali iactu, vel casu
taxilli putetur fur cum furto cer-
tò prodi, aut coniectetur pro-
sper, vel infelix negotii successus,
aut quid aliud prædicatur. de quo
infra plura. pag 3. Cap. 1. vide cit.
Cap. si quis Episcopus & seq. caussa
26. q. 5.

Diuinationo alia est licita, quan-
do rerum occultarum cogni-
tio ex reuelatione diuina hau-
ricur, & Prophetia nuncupa-
tur. Alia est superstitiosa, quan-
do prænunciatio futurorum e-
uentuum illicitis modis, & mi-
nimè à Diuina prouidentia posi-
tis fit, & dicitur Diabolica quod
inniratur auxilio Dæmonis, e-
iusque pacto vel explicito vel

tacito implorati. Hæc Diuina-
 tio tanquàm grauissimorum ma-
 lorum sentina, quæ probè à Con-
 fessariis expurganda est. v. g. I-
 dololatriæ, cum Dæmon cultu,
 Cæremoniisque soli Deo debi-
 tis, & ordinatis adoratur, vel I-
 dolodulix, cum idem adoratur
 cultu Sanctis debito, v. g. propter
 excellentiam naturæ, scientiæ,
 vel vt fiat Dæmon propitius. *Vide*
Sanchez. lib. 2. Cap. 38. num. 26. Less.
lib. 2. de Instit. Cap. 43. dub. 5. num.
28. seuerè tùm à Iure diuino pro-
hibetur. Levit. Cap. 20. vers. 27.
vbi iubentur Diuini interfici.
Deuteronom. 18. vers. 10. Exod. Cap.
22. vers. 18. & alibi tùm iure Cano-
nico, causa 26. q. V. Cap. si quis, iu-
betur Episcopis, Presbyter, Dia-
conus, (aliique Clerici) consu-
lentes incantatores, qui artem
Magicam verbis certis peragunt,
Dæmonem aduocant &c. vel Sor-
 tile-

tilegos, qui sub nomine fictæ Religionis per quasdam (Sanctorum ut vocant preces) diuinationis scientiam profitentur, aut quarumcunque scripturarum inspectione, futura promittunt, priuari dignitate, & seq. Cap. Aliquantum: tam Laici, quàm Clerici diuinationis scientiam profitentes, docentes, consulentes, ab Ecclesia habeantur extranei, & q. VII. Cap. I. admoneant, scilicet confessores, concionatores, populum Christianum Magicas artes, incantationes morbis hominum, & animalium nihil prodesse, sed esse laqueos & insidias veteratoris, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur: Et si Clericus hæc exercuerit degradetur, laicus excommunicetur; Probabilius est Sortilegos, Diuinos &c. non ipso facto esse excommunicatos, sed ex-

communicandos, vt cum pluri-
bus docet *scortia Theorem. 65.* tùm
denique Iure Ciuili. l. *Quicumque.*
iuxtâ quam cuique licet malefi-
cum capere, & illico ad iudices
deferre, vt communis salutis
hostem. & l. *multi. C. de Maleficis.*
quæ vult vt Magicis artibus de-
ditos feralis pestis, seu sententia
absumat. Et meritò quia, vt di-
xi, frequenter intercedit Idolo-
latria, abnegatio fidei Christia-
næ, Baptismi Christi, & Bla-
sphemix in Deum & S. Virg.
Mariam Hæresis &c. si nimi-
rùm malefici Diabolo perpe-
tuò fidem spondeant, eique se-
rotos deuoucant. Deinde qui
Societatem Diaboli exposcit, aut
pactum expressum, vel tacitum
ad sex, aut quatuor annos icit
periculo se damnationis æternæ
exponit, si intrâ annos durantis
pacti

facti moreretur, nisi renuncia-
ret, Diaboli esset, (ex pacto)
facile à diabolo eius que artibus,
ita astringitur, ut vix elabi possit;
sicut enim, iuxta *Caietanum* 22.
q. 95. a. cum Angelis in hac vi-
ta est inchoatio quaedam æternæ
Beatitudinis, ita commercium
cum dæmonibus est initium
quoddam æternæ damnationis,
atque ita benedicentes morbos
oculos, animalia, & id genus
defectus corporales per certam
verborum etiam Sacrosancto-
rum formulam curantes in pe-
riculoso statu sunt, nec absol-
uendi, donec promittant se
huiusmodi benedictionibus non
usuros, quia semper saltem im-
plicitum pactum cum dæmone
intercedit: Item qui tales male-
ficos Medicos adeunt, aut con-
sulunt, (quia ligaturæ huius-
modi

modi

modi ossium, & herbarum nulli
 mortalium profunt, *ex citat. Cap.
 Admoneant.*) aut Sortilegos ad
 rem furto ablatam recuperan-
 dam accedunt; cooperantur e-
 nim malo: de speciebus Diuina-
 tionum, vide *Sanchez ut à Cap. 38.
 Delrius. disqui. Mag. lib. 4. Cap. 2 q.
 6. & 7. Suarez. Tom. 1. de Religione
 lib. 2. de Superstitione. Emanuelem
 Rodriquetz in summa p. 1. Cap. 7. qui
 recte docet, conclus. 5. Habentes li-
 bros Magicos non debere absol-
 ui, donec eos comburant.*

XIII. Violatio libertatis Ec- clesiasticæ aut immunitatis.

*Vide cit. Extravag. Commun. In-
 ter cunctas, & super Cathedram
 lib. 3. tit. 6. Extravag. commu. de
 Sepulturis.*

Posteriores hos 4. casus titulo
 consuetudinis referuari Episco-
 pis cum aliis docet *Henriq. cit. nu-
 mero*

mero 4. & 5. alii aliter existimant, & aliter hos casus numerant.

XIV. Imò opinantur aliqui propriè loquendo nullum casum de iure communi reservari Episcopo, nam casum taliter reservari Episcopo, est in iure Canonem esse, qui reseruet tale crimen, soli Episcopo absolvendum, at nullibi talis Canon reperitur, nec exprimitur in *Cap. Episcopus. de pœnitent. & remissi. in 6.* an casus de quibus fit mentio de iure, an consuetudine reserventur Episcopo. Præterea reservatio de peccato habente adnexam pœnitentiam publicam, hodie, vti omnes fatentur, non est in usu, vel solum ad forum contentiosum pertinet. Dein excommunicatio, si non est reservata, tollitur ab illo, qui reservavit, nisi in aliquo particulari casu absolutio.

com.

committatur in iure Episcopo, ut contingit in excommunicatione Canonis. *Si quis suadente.* & in *Concil Trident. Sess. 14. c. 6.* in omnibus occultis criminibus Papæ reservatis. Attamen nec hoc etiam est propriè casum esse reservatum Episcopo, sed tantum ipsi delegari potestatem absolventi, sicuti patet in Abbatibus circa absolutionem suorum Religiosorum, quam delegatam habent à Summo Pontifice. Proinde huiusmodi excommunicatio Episcopo reservata nulla in iure reperitur. Pariter dispensationem in Irregularitate contracta patet esse reservatam vel Summo Pontifici vel Episcopo, si nimirum sit occulta: Culpa verò per se, v g homicidii, violationis Ecclesiasticæ immunitatis, rebaptizationis & similium (probabiliter) non est reservata, sed à quo-

quolibet adprobato tollitur. *Sua-*
rez. estat. d. 29. sect. 3. num. 6. Filius.
citat. c. 10. num. 238. Tanner. d. 6. de
pœnitentiâ q. 9. dub. 4. qui asserit,
nec publicam blasphemiam, nec
casus, in Extravag. Commun. l. 3. tit.
6. de Sepulchris Cap. super Cathedram,
referuari Episcopis, quod reuo-
centur in Clementina, Dudum. l. 3. tit.
7. de Sepulchris.

Præter istos recensitos siue iu-
re, siue generali consuetudine
Episcopis referuatos, passim a-
lii, ac diuersi in singulis Episco-
patibus referuati sunt, quos ex
peculiari lege, vel consuetu-
dine sibi referuant, quique cum
uarii sint, & varientur sæpius,
sub scientiam cadere non pos-
sunt, sed ex usu, & decretis pro-
priae cuiusque Synodi sunt ad-
discendi, sicuti etiam de dispen-
satione in Irregularitate, voto,
Ponci-

Pontifici Summo non reseruatis,
relaxatione Iuramenti, quæ iure
communi, seu consuetudine.
Episcopis reseruan-
tur.

Caput

Caput II.

*De Casibus Episcopo
Constantiensi reservatis,
iuxta Decreta Synoda-
lia Anno 1609. edi-
ta. Parte I. Titu-
lo II.*

Synopsis.

- I. Casus publici aduersus Clericos re-
servati.*
- II. Casus occulti contra eosdem.*
- III. Casus publici cōtra Laicos reservati.*
- IV. Casus occulti cōtra Laicos reservati.*
- V. Casus, & Laicis, & Clericis com-
munes reservati.*
- VI. Notorium & occultum.*

I. For-

I. Fornicatio cum filia Confessionis: Revelatio Confessionis: Celebratio in Ecclesia Interdicta, in Altari non consecrato scienter: in Altari portatili sine licentia, sine sacris vestibus & à Sacerdote non ieiuno.

Reordinatio scienter suscepta.

Celebratio, aut Ministratio nõ ordinati.

Ordinatio per saltum, furtiue, & ab alio Episcopo, vel extra statuta tempora, & antè legitimam cuiusque Sacri Ordinis ætatem promotio facta.

Susceptio Sacrorum Ordinum in Censuris Ecclesiasticis.

Sepultura voluntaria excommunicati corporis in Ecclesia, vel Cœmiterio, vel etiam non excommunicati tempore interdicti.

II, Homicidium voluntarium.

Maiores

Maiores excommunicatio.

Peccatum bestialitatis.

Coitus cum Sanctimonialibus.

Reuelatio Confessionis.

Ordinatio ab alterius Diocesis Episcopo, furtiue, aut per saltum extra statuta tempora, & ante legitimam ætatem, sine licentia, & dispensatione procurata.

III. Matrimonium scienter contractum coniuge adhuc uiuente.

Contractum antequàm certificaretur de morte prioris Cõiugis.

Matrimonium clandestinè non seruata formâ S. Con. Trident.

Sponsalia contrahens, & non obseruans.

Machinatio in mortem coniugis, si mors sequatur.

Baptizatio propriæ prolis, excepto casu necessitatis urgentis,

gentis, vel eiusdem in Baptismo,
& confirmatione susceptio.

IV. Homicidium voluntariū.
Excommunicatio maior.

V. Homicidiū voluntarium,
facto, consilio, præcepto vel con-
sensu deliberato commissum.

Procuratio abortus, vel sterili-
tatis.

Incendium Ecclesiarum, do-
morum aut segetum malitiosè, &
ex proposito, factum.

Sacrilegium, seu furtum rei sa-
cræ.

Peccatum bestialitatis cum bru-
tis commissum.

Coitus cum Infideli, vel Iudæo.

Commixtio carnalis cum San-
ctimonialibus.

Incestus cum consanguineis, &
affinibus vsque ad secundum gra-
dum inclusivè.

Adulterium.

Raptus.

Per-

Perturium in iudicio factum.

Pollutio Ecclesiæ vel Cœmetē-
rii sanguinis, aut seminis effu-
sione.

Violatio immunitatis, & liber-
tatis Ecclesiasticæ.

Falsatio litterarum & Curia E-
piscopi Constantiensis, vel Mo-
netæ.

Percussio parentum enormis.

Abusus Sacramentorum, & Sa-
crarum rerum ad Magicas artes.

Veneficia, & Superstitiones.

Rebaptizatio, & Reconfirma-
tio scienter collata, & suscepta.

Iniectio manuum violentarum
in Clericos, Monachos, Monia-
les, vel quamcunq̄ue etiam per-
sonam Religiosam, aut Ecclesia-
sticam.

VI. Ut crimen notorium sit
requiritur, vt viciniae communita-
tis, vbi saltem decem sunt, inno-
tescat maiori parti, aut constet iu-
dicis

dicis sententiâ, vel iudiciali probatione, aut rei confessione, vel effectu. Similiter publicum crimen dicitur quod publicâ infamiâ laborat, in iudicio conuincitur, vel pluribus è vicinia cognoscitur. Occultum verò est, quod simili modo non est manifestum, etiamsi tres, aut quatuor norunt. Inde Azorio hæresis occulta censetur, quæ non est notoria per euidentiâ facti, vel sententiam iudicis, aut rei confessionem in iudicio, & nequit per testes probari. Huc multum conducit prudentiorum arbitrium.

Caput

Caput III.

*De Fornicatione cum fi-
lia Confessionis, Bestia-
litate, Coitu cum Infide-
li, Adulterio, Raptu,
Commixtione cum
Moniali, Incestu.*

Synopsis.

- I. Fornicatio cum filia Confessionis.*
- II. Bestialitas.*
- III. Coitus cum infideli.*
- IV. Adulterium.*
- V. Raptus*
- VI. Commixtio cum Sanctimoniali.*
- VII. Incestus.*

*I. Non est ambigendum quin
gravisimè peccent Confessarii
in Con-*

si Confessione peracta mulieres
ad fornicationem alliciunt, aut
perficiunt, *iuxta Cap. Omnes. 30. q.*
1. & Cap. Si quis sacerdos, ubi Cae-
lestinus iubet foeminam de tali
scandalo convictam rebus inter
pauperes distributis in Coenobio
poenitentiam agere ad mortem
vsque, Sacerdotem deponi ab om-
ni officio, & duodecim annis
peregrinando poenitere, & reli-
quum vitae tempus in Coenobio
viuere; adice etiam *Cap. Sequens*;
ubi Episcopus quindecim annis,
Presbyter duodecim, stuprum
cum filia Confessionis commit-
tens luere iubetur si inconscien-
tiam populi deuenit: crimen Om-
nes enim qui in poenitentia ac-
cipiuntur, ita filii nostri sunt, ut
in Baptismate suscepti. De solli-
citantibus in Confessione foemi-
nas, *V. de Constitut. Pii IV. Cum sicut.*
& Gregorii XV, de Anno 1622.

Vniuersi

*Vniuersi dominici gregis; Vbi seueris-
sime puniendi dicuntur: suspen-
sione ab executione Ordinis, priua-
tione beneficiorum, dignitatum,
& officiorum quorumcumque; cum per-
petua inhabilitate, Regulares pri-
uatione vocis actiuæ, & passiuæ,
exilio, damnatione ad triremes,
& carceres perpetuos sine spe gra-
tiæ, qui quascunq; personas ad
inhonesta, siue inter se, siue cum
aliis in actu Confessionis, siue in
loco ad auditionem Confessio-
num deputato, verbis, tactibus,
donis, signis & nutibus perpet-
randa sollicitauerint.*

*Scott. in selectas Const. Sum. Pon-
tificum. Theor. 197.*

II. Bestialitas est peccatum mor-
tale contra naturam, quod aduer-
setur ordini naturæ, quem ipsa in
reliquis animantibus, vel ratio-
nalis actus postulat, vt sequi valeat
conceptus, ad quem ista quinque

H

requi-

requiruntur, videlicet. Coniunctio duorum. Eadem in utroq; natura. Sexus diuersus Organa seu vasa congrua. Debitus modus. In bestialitate cum eadem natura, aliaque desint, contra ordinem exercetur talis concubitus, qui grauior est Sodomia ob diuersitatem speciei, quæ magis huiusmodi congressui repugnat. Et expressè sub pœna mortis prohibetur, non tantum vt homo, sed etiam brutum luat, quod hodieq; fieri amat.

Leuit. c. 18. v. 20. & c. 20. v. 15.

Qui cum bruto coierit morte moriatur, pecus quoq; occidite.

III. Coitus cum Iudæo, & infideli, præterquàm quod fornicationis malitiam lethalem [A] contineat, aliam quasi augmentem turpitudinē habet adnexam, quod à Christiano cum non Christiana, & contra iuris dispositionem non permittentem fidelem coniugem
cum

cum infideli, exerceatur nisi & ipse pariter ad fidē conuertatur, ad euirandū seductionis periculū aliaq; incomōda, quia sæpe [B] malorum consortia etiā bonos corrumpunt.

[A] 1. ad Corinth. 6 & ad Galat. 5. ad Ephes. . B Causa. 28. c. 12. Sæpe. & cit. Cap. Iudæi.

IV. Adulterium dicitur quasi ad alienū thori accessio, nihil enim aliud est, quàm alieni thori violatio, ad quam requiritur, vt vel vterq; , vel alteruter sit vinculo matrimonii constrictus Fit enim ex circumstantia (speciem luxuriæ mutante in grauius peccatū) cōiugii in viro vel fœmina, v actus luxuriæ nuncupari accenseri debeat adulteriū. [A] Grauitas peccati colligitur, ex Sacra scriptura [B] & præter malitiam fornicationis habet etiam grauem iniuriam aduersus innocentem coniugem exercitam, nam vir iuxta S. Paulum

H 2

[C] non

[C] non habet potestatem corporis sui, sed vxor, & è contra vxor non habet potestatem corporis sui, sed vir, adeoq; qui sic obligatus est, alteri se copulare, seu vsum sui corporis sine manifesta iniustitia concedere non potest.

[A] *s. Th. 22. q. 15. 9. a. 8. apud Less. l. 4. c. 3. dub. 10. n. 71.*

[B] *1. ad Corinth. 6. [C] 1. ad Corinth. 7.*

V. Raptus propriè est cum persona aliqua libidinis causâ vi illatâ abducitur.

Intellige quamcunq; personâ, siuè masculum, foemellam, nuptam siuè innuptam, atq; necesse est vt vis inferatur vel ipsi personæ, vel eius parentibus, tutoribus, aut quorum curæ subiacet, aut vtriusq; simul. Hinc si violaretur in domo paterna etiam vi illatâ. v. g. à milite hybernante, &
non

non abduceretur, talis vis non diceretur raptus, sed stuprum. Præterea si filia sponte cum amasio nesciis parentibus abscederet, non raptus, sed fuga voluntaria esset, ita profus ad raptum prærequiritur vis:

*Pœnas raptorum qua Civiles, qua
Canonicas, vide apud Less. cit.
dub. 9. à n. 58.*

VI Commixtio cum Sanctimoniali est Sacrilegium mortale ob violationem personæ Deo per uotum Castitatis dicatæ, quæ peculiariter sanctitati ac reuerentiæ Monialis, vel potius Religiositati Deo in Moniali debitæ repugnat. Si verò utraq; persona sit sacra v. g. Sacerdos, aut alius in maioribus constitutus Religiosus, duplex committitur Sacrilegium.

Ita Communis.

VII. Incestus (dictus vel quasi

H 3

nona.

non castus, vel à cestro id est cingulo, quo vxor cum maritalis illi fides promitteretur, à marito cingi solebat, vel potius discingi) est concubitus illegitimus, cui cingulum legitimarū nuptiarum insigne ob consanguinitatem adplicari nequit, vel affinitatem intra gradus prohibitos [A] qui sunt omnes gradus consanguinitatis & affinitatis ex matrimonio legitimo contractæ, vsq; ad quartum gradum: ex fornicatione vsq; ad secundum [B] tamèn incestus non reseruatur tam consanguinitatis, quàm affinitatis, nisi ad secundū gradum inclusiue, sic qui cum affine turpitudinem in tertio gradu exercuisset, aut cum consanguinea non incideret casum reseruatum, etiamsi incestum committeret. Et est contra reuerentiam & honorem, quem in hoc actuum genere consanguinitati, & affinitati debe-

debemus, dicente Scriptura ne discoperias, ne reueles turpitudinem Matris, Sororis &c In consanguineis enim, & affinibus ortus nostri principium intuentes reuerentiam in iis debemus, quæ actum gignendi concernunt.

[A] Cornelius in *Leuiticum* c. 18.

v. 17. grauitas huius peccati patet ex 1. ad Corinth. 5. & *Leuit.*

18. quin ipsa animalia incestum execrantur, teste *Aristot.* l. 1. de *Animalibus* c. 74. grauior præterea est incestus cum consanguinea, quam cum affine in eodem gradu v. g. cum propria sorore, quam cum sorore *Vxoris*, nam vinculum prius longè est arctius, magisq; naturale ob maiorem coniunctionem, & unionem proprii sanguinis, quam posterius propter sanguinem *vxoris*.

H 4 Caput

Caput IV.

De inualido usu & a-
busu Sacramentorum
& Sacrorum.

Synopsis.

- I. Celebratio prohibita, ratione loci, persona & vestium.
- II. Celebratio non ordinati.
- III. Revelatio Confessionis.
- IV. Reordinatio, Rebaptizatio, Recon-
firmatio.
- V. suscep. in Ordinum ab alieno Epi-
scopo.
- VI. Susceptio Ordinum in censuris, &
tempore indebito.
- VII. Baptizatio, & susceptio propria
prolis.
- VIII. Abusus Sacramentorum, &
Sacrorum.

I. Ad

I. Ad Sacrificium Missæ licitè peragendum, requiritur [A] altare lapideum (siue sit stabile siue mobile) chrismatis vñctione ab Episcopo consecratum: neq; vllò priuilegio sine speciali Pontificis concessione licita est celebratio sine huiusmodi altari, & locus in quo celebratur, sit sacer & non Interdicto suppositus, in quo non prohibeantur diuina officia: licèt tamen tempore Interdicti submissâ voce, ianuis clausis, interdictis, excommunicatis exclusis, campanis non pulsatis, festiuitatibus Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, Assumptionis B. M. *Iuxta Cap. Alma Mater. de sent. excom in 6. uti supra fufius est ostensum* Ex praxi etiam constat vsum portatilis probari debere ab Episcopo [A] Quo semel adprobato, & obtento Mendicantes, & cum iisdem communicantes [B] vbiq; in loco honesto

præsertim tunc, cum Ecclesia consecrata adiri nequeat commode v. g. in Acidulis, vbi ad duas plus minusuè horas dissidet Ecclesia, licitè vel Abbas vel alius priuilegiatus citrà scandalum, & præiudiciũ Ecclesiæ Parochialis vtitur, non obstante Conc. Trid. sess. 22. in Decreto. de obseruandis & euitandis in celebratione Missæ. Præterea necessariae sunt vestes sacræ siue benedictæ, scilicet amictus, alba, cingulum, stola, manipulus, & casula C. & mortaliter quis peccat si aliquid horum (citrà ignorantiam, aut aduertentiam) omittat. In necessitate tamèn liceret pro cingulo vti stola D. Præterea altare ad minimum duplici mappâ lineâ vel vna duplicatâ cum corporali lineo ab Episcopo, vel Abbate consecrato, & decentius quidem non tamèn necessarium est triplex linum præter ipsum Corporale.

rale insterni E. Denique vniuersalis consuetudo ab Apostolis introducta obtinuit propter reuerentiam tanti Sacramenti, vt soli (extra mortis periculum aut graue scandalum) ieiuni celebrent, ac communicent, id est, qui post mediam noctem nihil omnino per modum cibi, aut potus insumpserunt F.

[A] *ex cummuni DD. & praxi Ecclesie, Rubricis S. 10. de defectibus in ipso Ministerio [B] Roder. t. 2. q. 75. a. 1. & 3. Con: in q. 83. a. 3. dub. 1. n. 226. aiens, & si priuilegia, quae olim habebant Mendicantes per Con. Trid. reuocentur, plurimis tamen à Pontifice denuo cenceſſa fuisse, & sic per viam communicationis, aliis [C] moraliter non potest accidere casus vbi liceat sine omnibus vestibus celebrare, & ne quidem sub metu mortis ex*
Caies.

Caiet. 13. q. 69. a. 4. Coning. cit.
 dub. 3. a. 3. fieret enim in con-
 temptum hæc coactio, quæ sine
 mortali nõ impleretur [D] Coning.
 a. 3. dub. 3. n. 250. qui non au-
 det condemnare peccati mortalis
 celebrantem sine cingulo die festo,
 quando totus populus deberet sa-
 cro carere. [E] Sylvester. V. Missa.
 1. n. 2. cum communi: requiritur
 etiam lumen accensum in unâ ad
 minimum eâq; cerea candelâ, (aliâ
 enim uti quàm cereâ non tam mi-
 nus decet, quàm sit contra consue-
 tudinem Ecclesiæ) si duæ iuxta
 consuetudinem Ecclesiæ accendi
 nequeant. Patet ex Cap. ult. de
 Celebratione Missarum, in quo in-
 ter gravissimos excessus ponitur ce-
 lebratio Missæ sine igne. Præterea
 Nau. Cap. 5 n. 84. cum Com-
 muni docet esse peccatum mortale
 sine libro in quo saltem totus Ca-
 non non sit descriptus, celebrare
 ad

ad graue in commodum euitan-
dum v. g. si quis distractus nescires
quid dicendū, agendum uè occur-
reret, tunc aliqua omittenda es-
sent &c. F. Rubricæ Generales. S.
10. sup. Gratianus Can. 54. li-
quidò dist. 2. ex S. Aug in l. Resp.
ad Ianuarium. c. 6. ait. Placuit
Spiritui sancto ut in honorem tan-
ti Sacramenti in os Christiani prius
Dominicum corpus intraret quàm
ceteri cibi, ut probabilius etiam
censeatur sacerdotem non ieiunium
debere potius moribundum sine
viatico relinquere, quàm celebra-
re. Coning. cit. q. 80. a. 8. n. 56.
nisi aliàs graue scandalum orire-
tur. Ea propter sedulo adtendant
Parochi, nè per ipsorum negligen-
tiam unquam consecratæ desint
hostiæ, nè moribundi ad Commu-
nionem tunc sub peccato mortali
obligati viatico tam necessario
quàm salutarì primum. Potest
verò.

verò Sacerdos non ieiunus communicare quando loco vini aquam consecrauit, & sumptam totam reddere non potuit. Plura in Rubricis cit. Et licet in ablatione oris, aut prægustatione humoris quem statim reuomit, parum quid per imprudentiam deglutiatur, modo non sit notabilis quantitas (etiam contra mentem) communio, aut celebratio potest peragi. Præterea licitum est Parocho hoc præsertim pestis tempore Angelicam, & id genus radices ad noxium aërem depellendum ori imponere, dentibus conterere, dummodo nihil deglutiatur, non tamen caret periculo pillulas ex saccharo, aut quid simile, quod facile liquescit, sumere.

II. Non ordinatum facere Sacrificium esse grauissimum scelus [A] ob Idololatriæ periculū, vilem de S. Eucharistiæ Sacramento existimatio-

stimationem, alieni in re grauissima usurpationem officii, constat ex Clemente 8. [B] qui eos mandat, qui ad Ordinem Presbyteratus non sunt promoti, & tamen usurpant Missarum celebrationem (& Sacramentum pœnitentiæ ministrant) tanquam grauissime committentes, à Iudicibus SS. inquisitionis & locorum Ordinariis, veluti Ecclesiæ misericordiæ indignos à foro Ecclesiastico abiectos, & ab Ordinibus, si quos habuerint, ritè degradatos, Curiae seculari pœnis meritis plectendos tradi. Et ad cuiusque Ordinis Collationem requiri certam consecrationem seu ordinationem, constat ex praxi. Et si quis diuinum officium aut Ordinem, quem non habet, solemniter, seriò, & cum graui culpa exerceat, meritò ab Ecclesia abiiciatur. & Irregularis fiat.

[A] 1. 5.

[A] l. 5. Decret. tit. 24. de Clerico non ordinato ministrante. Coning. d. 18. de Irregularitate dub. 6. n. 45. Sic Laicus canens Epistolam, aut Religiosus Passionem sine Manipulo & Stola etiam in Dalmatica, non peccat, nec Irregularis efficitur. [B] Confit. Etsi alias.

III. Reuelatio Confessionis est contra sigillum, id est, obligationem seruandi rem aliquam secretam, quod ex omni & sola Sacramentali Confessione respectu absolutionis obtinenda oritur. [A] Cuius tanta vis est, vt ob nullum omnino quantumcunque graue damnum euitandum, vilo vnquam euentu inuito poenitente liceat aliqua, quae sub sigillum cadunt, reuelare, tam de venialibus in specie quam de mortalibus in genere, aut poenitens regi voluit (idem de ipso poenitente, astante, aut verba intelligente) tacere quod

quod Confessor rectum vult, siue
absoluatur poenitens siue non, siue
moriatur, siue viuat, semper obli-
gat sigillum.

[A] *Ex institutione Christi & com-
muni sensu Ecclesie. Coning. d. 9.
dub. 1. non tamen est frangere
sigillum in genere mouere Superio-
rem alicuius congregationis de pec-
cato, quod ex Confessione rosti,
committi solitum, vt provideat, &
auertat occasiones, dummodo ali-
quis in particulari non prodatur,
aut nullum periculum sit reum de
delicto per talem denuntiationem
posse deprehendi.*

IX. Tria sunt omninò Sacra-
menta, quæ semel ritè collata, &
suscepta sine graui peccato, & ir-
reuerentiâ reperi amplius non
possunt ob caracterem (tanquam
spirituale signum, & indelebile)
quem imprimunt, adeòq; tam col-
latores, quàm susceptores iterati
Baptisimi

Baptismi, Confirmationis, Ordinationis scienter collati grauiter peccant.

Est de fide ex multis Conciliis. *Vide s. Th. in. 3. p. q. 66. a. 9.* Post prudens verò dubium (non scrupulos, aut leues dubitationes, suspensiones) de valore Baptismi v. g. in necessitate baptizatus infans à foemina (de qua graues causæ dubitandi an consueta forma fuerit vsa) debet baptizans sub conditione ore, vel mente exprimenda infanculum baptizare. Et sic proportionaliter de reliquis Sacramentis, quæ ex institutione Christi sunt initerabilia.

V. Sicuti sententia lata à non iudice irrita est, ita de facto ordinatio ab alieno Episcopo collata, qui ius ordinandi non habet, irrita censetur in ordine ad legitimam eius executionem, seu
vsum.

vsus, [A] tamen si ille qui Ordines Minores ab alterius Diæcesis Episcopo sine proprii Ordinarii licentia, aut litteris dimissoriis accipit grauiter peccet, non tamen suspenditur, vt exercendo Ordines Irregularitatem contrahat, tamen tali est vsus interdicens [B] si ergo ille qui Minores accipit, quantò magis qui Maiores,

[A] *Cap. Si quis ausus. dist. 71.*

[B] *Cap. Quod translatione 1. Decret. tit. 11. de Temporibus Ordinandorum. Exempti à quocunque Episcopo ordinari possunt sine Dimissoriis Ordinarii v. g. in cuius Diæcesi degunt; atque à suis Prælati jurisdictione quasi Episcopali gaudentibus Primam Tonsuram, & Quatuor Minores in Cœnobio accipere.*

VI Susceptio SS. Ordinum 1.
Impediri potest propter Censuras Eccle-

Ecclesiasticas, quia Ordinandus est subiectus excommunicationi, vel irregularis ex defectu corporis, lenitatis, aut delicti v. g. propter homicidium, mutilationem, aut aliâs per iudicem, aut de iure à susceptione Ordinum suspensus.

2. quia furtivè accipiuntur, sine ptemisso examine, ad probatione Episcopi, vel quod alium suo loco in examine supposuerit, & sic se examinarum simulat, & obtrudit quasi ille aliter esset, & efficitur irregularis saltem quoad ascensum ad altiores Ordines, *iuxta Cap. Veniens. l. 5. tit. 30. de eo qui furtivè Ordinem accipit.*

3. ratione temporis, si nimirum extra statuta ab Ecclesia tempora sine dispensatione accipiuntur: Et si Mendicantes possint extra statuta tempora ordinari in die v. g. Dominica qualibet, aut Festo Semiduplici. *Rod Tom. 4. q. 23. a. 5.* non est sermo de prima tonsurâ

tonsuræ quæ quouis die conferri potest, nec de Minoribus ordinibus, quia & isti extra communes ordinationes quouis die Dominico, aut Festo conferri possunt, modo non multi simul ordinentur. 4. ratione saltus, quia ex Ecclesiæ dispositione, & institutione constat esse subordinationem inter SS. Ordines, vt superior ante inferiorem conferri non possit nec debeat, & qui sic ordinatur, suspenditur ab exercitio Ordinis per saltum suscepti, donec per Episcopi dispensationem Ordinem intermissum accipiat, atque in vtroq; ministrare permittatur. 5. ratione ætatis, quia nullus ad Subdiaconatum ante 22. neq; ad Diaconatum ante 23. ad Presbyteratum ante 24. (non completos, sed solum ceptos annos intellige) ætatis annum est promouendus. Aetas ad Tonsuram & Minores relin-

relin-

relinquitur iudicio Ordinarii definienda, dummodo seruetur Constitutio Bonifacii 8. in Cap. Nullus de temporibus Ordinandorum in 6. ut nullus infanti minori septem annis Consuram, & Ordines Minores, qui saltem linguam non intelligat latinam. conferat. Constat ex praxi. Vide Con. Trid. sess. 13. c. 4. & sess. 23. Cap. 12. de reform. Nau. c. 27. n. 155. Laymann. l. 5. tr. 9. c. 7.

VII. Parens extra urgentem necessitatem propriam prolem licite nec baptizare, nec patrinum agere potest, absq; peccato mortali, quod usurpet in re graui officium alienum, & contrahit cognationem spiritualē cum sua coniuge, quæ usum matrimonii impedit, tamen si debitum innocenti parti reddere teneatur. Et negari non potest, quin per usum illicitū Matrimonii huius violatā cognatione spirituali, quædā deformitas contrahatur

trahatur (siuè iam sit adincestum, siuè melius, ad sacrilegium reducenda) quod ortū ex baptismi Sacramento habeat, & si aliqui putent nullum impedimentū conjugalis vsus sequi. In necessitate sicut baptizando, suscipiendo, non peccat, ità nec contrahit cognationem propter iuris dispositionem.

Laymann, cit. c. 10 n. 7.

VIII Sacramenta, & sacras res sanctè tractanda, & habenda, vel ipse instinctus naturæ docet, vt penitus horū abusus sit abominabilis, si nimirum in alium finē à ministro detorqueatur, quā Christus Seruator instituerit, & Ecclesia Catholica docuerit. Hinc quā reuerentiâ sint Sacramenta habenda, rudis vulgus edocendus est, superstiosas nimirum praxes de sale, aqua lustrali, baptismo, cereo paschali, tanquā ab Ecclesia seuerè prohibitas, quibus frequenter abutitur,

Item

Item exigere. v. g. Missæ Sacrificium ad illicitam furis reuelationem, schedulas vulgò Passauientes clàm altari imponere, vt super illas Missæ sacrificium terciò peragatur, & id genus superstitiosa, & ab ipso Dæmone extremo Sacramentorum, & sacrarum rerum hoste, in contemptum inuenta: vt tacenda sit illa summa iniuria venerabili Sacramento illata, quando sacrilegè ad veneficia seu maleficia vsurpatur.

Vide Delr. t. 2. Disqui. Mag. l. 3. p. 1. q. 7. f. l. S. Decimum.

Non tamen carpendum est hic prudentum medicorum catholicorum consilium, cum (quando naturalia medicamenta nihil operantur) & sit suspicio maleficii, ex sale benedicto, aqua baptismali, lustrali, cereo paschali, aut ex aliis benedictis herbis emplastrum conficiunt, vt nimirum per
adplia

adplicationem rerum benedictarum maleficia, quibus permittente Deo Sagæ mortales morbis quandoque gravissimis afficiunt, solvantur, ac impediatur nocumentum cum pacto tacito Dæmonis illatum.

I Caput

Caput V.

De Excommunicatione,
 Excommunicati sepul-
 turâ, Incendio Ecclesia-
 rum, Pollutione, Violentiâ
 in Ecclesiasticos &
 Sacrilegio.

Synopsis.

- I. Excommunicatio maior.
- II. Prohibitio sepulture.
- II. Conflagratio Ecclesie.
- IV. Pollutio racione sanguinis, & se-
minis.
- V. Violatio immunitatis, & liber-
tatis Ecclesiasticae.
- VI. Sacrilegium.

L. Ham

I Eam duntaxat excommunicationem intellige, quam vel ipse de iure vel generali consuetudine, vel speciali lege tulit propter aliquod atrox crimen, à quo per se nemo alius inferior & Episcopo subiectus, præter ipsum & ipsius pænitentiarium potest absoluere.

Vide supra dicta p. 1. c. 2. de potestate reseruandi Episcoporum & p. 2. c. 2.

II. Prohibitio sepulturæ dupliciter accidere potest, vel ratione personæ, vel ratione loci: illud, quia v g. in manifesta pertinacia, & censura Ecclesiastica Excommunicationis, interdicti decedit [A] hoc quia v g. locus est interdictus, in quo tunc qui quid habet quandam participationem rerum seu officiorum spiritualium, & Ecclesiasticorum, prohibetur, vt exerceatur, inter quæ numeratur Ecclesiastica sepultura, cum officio Ecclesiastico, solemnique

ritu funeris, Item pulsus cantus, comitatus &c. [B] & utriusq; si violetur scienter peccatur mortaliter.

[A] certum est personas verbi gratia nominatim interdictas & si Clerici sint, non posse sepeliri in loco sacro ex Clemēt. . de Sepulturis [B] ex Cap. Quod in s. de pœnit. & remiss. lib. 5. decret. tit. 58. in loco autem prophano quantumvis interdicto quilibet sepeliri potest, quamvis Clericus solemniter non possit comitari funus. Clericus tamen in Generali Interdicto locali cuius causa non extitit, potest in loco sacro sine pulsu & cantu sepeliri, quod si seruetur Moderatio in Cap. Alma Mater, licebit praefatis diebus pulsare campanas, divina officia pro defunctis obire aliasq; pompas funebres instituere. Coning de 17. dub. 2. n. 51.

III. Incendium Ecclesiæ, segetum domorum &c, malitiosè, &
ex

ex proposito patratum mortale est peccatū, & maius censetur inferre damnum, ex accidenti quàm simplex futurum.

*Vide supra dicta de Incendiariis
Qui teste etiam Less. l. 2. c. 45.
dub. 4. n. 21. Contra communem
Canonistarum ipso facto non
sunt excommunicati.*

IV. Pollutio Ecclesiæ, vel Cæmeterii per effusionem sanguinis & seminis.

Quinque modis polluitur Ecclesia consecrata 1. per iniuriosam humani sanguinis effusionem scilicet in notabili quantitate [A] inde non sufficit duas vel tres guttas elici, nec Ecclesiæ pollutio tantum sequitur ex sanguine decidente in pavementum, sed multò magis ex iniuriosa læsione, quæ effusionem causat 2. per iniuriosam hominis occisionem, etiamsi nullus eliciatur sanguis v. g. suffocatione, laqueo &c. [B] 3. per illicitam hu-

4   manu

mani seminis effusionem voluntariè factam [C] 4. per sepulturam excommunicati (hodie qui est tantum nominatim denunciatus, aut notorius percussor Clerici) [D] 5. per Sepulturam pagani, infidelis, idest non Baptizati.

[A] *Cap. Si Ecclesia. de Consecr. Ecclie: & communis DD.* [B] *Cap. Proposuisti. eodem tit. subsecutâ morte.* [C] *Cap. si Ecclesia. cum communi. si nimiris propaletur pollutio, vel evidentia facti, vel confessione rei. D. Cap. Consulisti. tit. eodẽ. ex Cap. Ecclesiã 1. & 2. eodem.*

Debet porro effusio sanguinis esse coniuncta cum peccato mortali, ita vt etiamsi profusio sanguinis sit copiosa, & percussio venialis, non sequitur Ecclesiæ, vel Cœmiterii pollutio (pollutâ Ecclesiã polluitur etiã concomitanter cœmiterium contiguum, non tamen vice uersâ, & illâ reconciliatâ, re-

con-

conciliatum est, *sa. V. Ecclesia. n. 22.*)
si verò percussio sit grauis, & facta
in Ecclesia, siuè intra, siuè extra
sanguis postea effundatur, viola-
tur Ecclesia. Præterea effusio se-
minis debet esse voluntaria, &
lethaliter illicita, siuè fiat á viro,
siuè á fœmina per pollutionem,
copulam, & secundum plerosque
etiam conjugalem (nisi diuturna
necessitas habitandi in templo
excuset) propter indebitam circum-
stantiam loci, id est reuerentiam
& sanctitatem. Excipe tamèn mo-
dicam humectationem, seu distilla-
tionem, aut effusionem, si extra Ec-
clesiam accidat v. g. in turri, tecto,
spelunca, sub pavimento Ecclesiæ,
aut pollutionem inuoluntariam
indirectè in somno, & deniq; quã-
cunq; animalium turpitudinem.

V. Violatio immunitatis & li-
bertatis Ecclesiasticæ.

I 4

Triplex

Triples ponitur immunitas, adeoq; etiam trifariam violatur per se, alia locorum, alia personarum, tertia honorum, quæ vel ad Ecclesias, vel Clericos, seu Religiosos spectantia ab omnibus oneribus, & tributis debent esse exempta. Prima actiones profanas Sanctitati locorum repugnantes proscribit v g. homicidium etiam per suffocationem, iniuriosam læsionem &c. & refugium securitatis ac custodiæ præbet, tam reis qui eò confugiunt, quam bonis quæ ibidem deponuntur Hanc immunitatem habent omnia templa ab Episcopo fundata, & consecrata, aliaq; loca quæ in iure censentur Religiosa v g. hospitalia auctoritate Episcopi dedicata, Monasteria Religiosorum, quoad totum Claustrum, seu habitationem, palatium Episcopi, Ecclesia non consecrata (dummodo in ea diuina officia peragantur,

gantur, aut alioqui deputata sit (is-
dem) polluta aut interdicta, tota
fabrica Ecclesiæ cæmeterium alia-
q; loca Ecclesiæ adhærentia cum
suis confiniis, quæ in magnis
templis ad 40. in minoribus ad 30.
passus per circuitum (nisi fortè
consuetudo loci deroget iuri) ex-
tenduntur. Imunitatem omnibus
reis indefinitè tam in Ciuilibus
quàm Criminalibus constat pro-
desse, & confugientes ad loca Re-
ligiosa v. g. si funem campanæ, aut
feram tangant, non possint inde
inuito, aut inscio Episcopo, Præ-
lato extrahi, aut violenter intra il-
lam tractari, nec ad pœnam corpo-
ralè, aut mortis condemnari. A-
mittunt tamen imunitatem latro-
nes, agrorum depopulatores, ho-
micidium, mutilationem in ipsis
Ecclesiis patrantes: proditorie
in Cæmeteriis proximum, per in-
sidias occidentes mandantes. Af-

I ;

fasini,

fasini, qui certa pecuniæ summa
 oblatâ ad homicidium se offerunt,
 rei læsæ Maiestatis, insurgentes in
 personas Principum, iuxta Gregorij,
 14. addit Suar. immunitatem loci iuri-
 bus per consuetudinẽ adimi, vide Scott.
 Theor. 58. de pœna violantium immuni-
 tatem Ecclesiasticã apud eundem Theor.
 77. & 78. ubi ex multis quã Canonicis
 quã Civilibus iuribus eam solide demon-
 strat, & de eorum excommunicatione
 Cap. Nouerit. de sent excom. & Bullam
 Cene. de iniectiõne violenta manuum
 in Ecclesiasticas supra in Canone si quis
 suadente Diabolo.

VI. Sacrilegium seu furtum rei
 sacre, videlicet in notabili & mor-
 tifera quantitate, & per circum-
 stantiam sacre efficitur Sacrile-
 gium, quo res sacra quæ ob sancti-
 tatem reuerentiæ esse deberet, con-
 taminatur. Nec videtur sermo esse
 de furto, quod in loco sacro com-
 mittitur non quidem circa rem
 sacram,

facram, sed prophanam v. g. pecuniam, quæ asyli & securitatis causâ ibi fuit deposita, quia odiosa sunt restringenda, sed solum furtum in rebus sacris, seu benedictis patratum v. g. furtum Calicis, vasorum Sacrorum, aut cuiusque rei ad ornatum altaris pertinentis, aut ad Dei cultum ordinatæ, iuxta diuersam sanctitatem, quæ in rebus sacris reperitur, etiam diuersum Sacrilegium potest committi vt vnum altero grauius reputetur.

*Vide Less. l. 2 c. 45. dub. 3. cum
S. Th. q. 99. a. 3.*

Caput

Caput VI.

De Matrimonio vi-
uente adhuc coniuge, aut
non cognitâ prioris mor-
te, vel clandestinè con-
tracto, Sponsaliorum
reuocatione.

Synopsis.

- I. Matrimonium illicitè contractum.
  - II. Matrimonium clandestinum.
  - III. Sponsaliorum contractus non ob-
seruatus.
  - IV. Periurium.
  - V. Falsatio Literarum, vel Monetae.
- I. Matrimonium Coniuge adhuc
viuente scienter [A] au. antequâ
certo

certò cōstat de morte prioris Coniugis, cum alia contractum [B] est inualidū nequit enim coniux ob bonum fidei conjugalis ad aliam copulandi causa accedere, quādiu coniux eius viuit aut dubitatur viuere.

[A] Matrimonium ex sua primæua institutione postulat, ut sit unus cum unica, adeò ut inualidè, & cum graui iniuria, ac peccato quis contrahat cum secunda quando prior adhuc viuit, aut moraliter nondum certus est de morte prioris Coniugis, iuxta Cap. Gaudemus l. 4. Decret. tit. 9. de Divortio & colligitur Genes. 2. Et erunt duo in carne una. Vide Cornel. in Gen. c. 2. u. 24. [B] quia cum in secundis nuptiis periculū irritationis, & adulterii impendeat, rectè prohibetur tanquā in re grauisima contrahere donec vinculus recipiatur, contractus secundus

secundi Matrimonii, in Cap. In
 presentia 19. l. 5. Decret. tit. 1.
 de sponsalibus. Vbi iubetur fœmi-
 na eo usque abstinere secundis nu-
 ptiis (etiamsi per septenniũ diligen-
 tem sollicitudinẽ de vita, aut morte
 Coniugis adhibuerit) donec certum
 nuntium recepisset, & l. 4. Decret.
 tit. de secundis Nuptiis. Cap. Do-
 minus, respondet Lucius 3. ut nul-
 lus amodò ad secundas nuptias mi-
 grare presumat, donec ei constet,
 quod ab hac vita migrauerit coni-
 ux eius. Quenam verò certitudo
 sufficiat ad secundas nuptias
 tractat fusè Sanchez. l. 11.
 de 46. Laymann, l. 5. tr. 10. p.
 3. c. 3.

II. Matrimonium clandestinè
 non seruatâ formâ S. Trid. Con-
 tractum.

Conc. Trid. sess. 24. c. 1. in Decre-
 to, de Reformatione Matrimonii. Ma-
 trimonium clandestinum dicitur,
 quod

quod contrahitur sine assistentia
Parochi, aut alterius Sacerdotis
vicem agentis Ordinarii, & sine
duobus aut tribus testibus: quod
seuerè semper in Ecclesia fuit
prohibitum ob mala, quæ ex
eo oriebantur, vt patet ex Con.
Trid. cit. & si pro valido reputa-
batur (etiam hodie vbi Con. Trid.
vsu nõ est receptum) postea tamèn
idem concilium ad euitanda gra-
uia incommoda clandestinum ma-
trimonium irritauit nimirum sine
Parocho aut alio Sacerdote de eius
licentia, & duobus testibus, vt
quicquid horum desit, matrimo-
nium sit nullũ, Et sic licet denun-
tiationes, seu proclamationes illi-
citè omitterentur, nihilo tamen
minus staret contractus matrimo-
nii, quod sint de forma, vt licite
perficiatur non vt validè, sicuti re-
quiritur Parochi & duorum te-
stium assistentia, *Ex cit. Cap. Con.
Trid.*

*Trid. & consiat ex praxi Constantien-
sis Curia, in qua huiusmodi clandestini
contractus pro irritis habentur & de-
clarantur.*

III. Contractus Sponsalio-
rum sed non observatus.

Sponsalia peracta pariunt ta-
lem obligationem, ut sponsus
uterque constringatur ad nuptias
datâ proximâ occasione contra-
hendas, adeò ut quousque alter
servare promissionem ac fidem
vult, alter absque mortali iniuria
(si tamen desit rationabilis causa)
resilire non possit, etiamsi clam
fuerint sine testium solemnitate
agitata. Respectu tamen fori ex-
terni necessaria est probatio per
testes faciendâ, aut in defectum
plenæ probationis, iuramentum
præstandum. Quod si alter spon-
sus promissis stare noller, & sine
iusta causa resilire cuperet, cogen-
dus est ab Ecclesiastico iudice
præ-

(præmissa canonicâ admonitio-
ne) per minas censuræ ecclesia-
sticæ ad fidem seruandam. iuxta
*Cap. Ex litteris de Sponsalibus l. 2.
Decret. tit. 1.* vbi dicitur, si mo-
nitis non acquieuerit Ecclesiastica
censura compellatur: vt sponsam
(nisi rationabilis causa abstite-
rit) in vxorem accipiat, &
maritali affectione
pertractet.

Caput

Caput VII.

*De Homicidio Abortu,
Percussione parentum,
& Machinatione
mortis in Con-
iugem.*

Synopsis.

- I. Homicidium voluntarium.
- II Duellum solemne.
- III. Excommunicatio ratione duelli.
- IV. Abortus.
- V. Enormis parentum percussio.
- VI. Machinatio mortis in Coniugem.

I. Homicidium voluntarium
facto, præcepto, consilio vel con-
sensu deliberato commissum.

Homicidiū ex proposito com-
missum

missum, aliud est directè volitum, adeòq; plenè voluntarium, quod ex modo inuasionis aggruari potest v. g. grauius putatur viatorè à latrone per insidias interfici, aut globo imparatum ad defensionem trahi, veneno peti, quàm pro-uocatum adoriri. Huic æquiparatur causam valdè propinqua ad occisionem v. g. punctim præcordia aut cæsim caput lædere. Aliud est indirectè volitum, scilicet vel in causa, ex qua non raro hominis occisio fuit secuta, aut eam sequi posse existimatur & ab ea non cauetur v. g. ebrietas à viro rixoso non vitatur, cum iam plures rixas sanguinolentas & periculosas ebrius inceperit: vel in effectu, dum illud quod quis posset, ac deberet impedire nō impedit v. g. minister iustitiæ tenetur rixosos amouere, prodere, & negligit cum possit ac debeat:

debeat : iuratus Medicus necessaria ad vitæ consuetudinem media præscribere : venator antequam sclopetū exonerat circumspicere, maximè in eo loco, vbi plerumq; solent homines morari v. g. in sylua ad lignum, vel syluestria pyra, glandes &c. colligendas, tales si omittunt ad quod obligantur & sequitur occisio hominis, aut aliud damnum, illi tanquam indirectè volita imputabuntur. Quapropter etiam qui consulit, præcipit, auxiliatur ad patrandū homicidiū, ratum habet (nomine scio factū) non prohibet, aut impedit, dum tenetur ac potest, aut confirmat: verè ac propriè homicida, & irregularis efficitur, si reapse hominis occisio sequatur. *Iuxta Cap. 6. l. 5. Decret tit. 12. de homicidio voluntarie vel causali §. Clericos. Navar. c. 27. n. 51.* Porro homicidium ità voluntarium tam charitati, quàm iustitiæ

stitiæ contrarium iure civili capitis
pœnâ, canonico, excommunica-
tione non latæ, sed ferendæ sen-
tentiæ vindicatur (adeoque qui ho-
micidium patrauit in rixa non est
statim excludendus ab ingressu Ec-
clesiæ donec ab Ordinario excom-
municetur) nisi pœnitentiæ satisf-
factione diluatur, *iuxta Cap. Itaq;*
24. q. 3. quod idem ibidem de fal-
sis testibus statuitur, vt nimirum
nec homicidæ nec falsi testes ipso
facto sint excommunicati, & irre-
gularitatem adnexam habet, cui-
us dispensatio quantumuis sit
occulta, negatur Episcopis. *in*
Conc. Trid. sess. 24. c. 5. & excipi-
tur in omnibus priuilegiis. *Aui-*
la p. 6. f. 2. dub. 1. de Irregulari-
sate.

II. Longè aliter sentiendum est
de duello, quod præterquàm iuri
naturali aduersetur, sub excom-
municatione ipso facto incurredâ,
& qui-

& quidem Papæ referuatâ, si fiat cum publica solemnitate, id est ex condicte, stato tempore, & loco cum patriniis, & chartulis pro-uocatoriis. *Ex Pio. IV.* Non autem incurritur excommunicatio Papæ referuata si sit priuatum. *Ex Gregorio XIII. qui excommunicationem Conc: Trid. sess. 29. c. 19. de re-fer: etiam ad priuatum duellum extendit cum perpetua infamia, priuatione Ecclesiasticæ Sepul-turæ, & proscriptione bono-rum, siuè fiat duellum ad eruend- dam veritatem, vti peculiariter damnatur Cap. Monomachiam 2. q. 5. & Cap. 1. & 2. de purgatione vulgari: vel ad vindictam sumen- dam. Dicitur autem duellum quasi duorum bellum scilicet vni- us cum altero pugna, quamuis etiam plures dimicent. Hinc non quodlibet certamen inter duos, vel pares numero duellum nun- cupatur.*

cupatur, sed solum quod excon-
dicto idest pacto inuicem inito,
staturo loco, & tempore partes
congrédiuntur, sic etiam confli-
ctus, qui ex subito irę feruore, vel
repentina altercatione, oriuntur,
duella neutiquam censentur.

III. Eadem excommunicatio-
nis poenā feriuntur Domini tem-
porales locum concedentes (eti-
amsi Rex, Princeps sit) fautores,
patrini, patroni consulentes, auxi-
liantes, spectatores ex composito,
etiamsi pugiles impediti pugnam
non comiserint, dumodo ad desti-
natū locū accesserint, & per ipsos
non steterit, quò minus illi pug-
nam infamē pugnarent. *Ex Const.*
Clementis. VIII. Illius vices & Gre-
gorii XIII. isthæc tamen excom-
municatio, siuè priuatum, siuè
publicum duellum edatur, non
est reseruata. Vide Scott. explican-
tem has Const. & Conc. Trid. sess.
24. c. 19.

24. c. 19. de reform. Tan. t. 3. d. 2. q. 6. dub. 7. n. 90. S. V. Duellum, qui non improbant morem bellicum, quo iubentur duo milites de capitali facinore condemnati in seipsis poenam expetere. Nemo tamen propter ignominiam, quam fallō existimant ē duelli refutatione consequi, per se excusatur, apud prudentes enim honori vertitur recusasse tam scelestū certamen, & damnatum tam diuinis, quam humanis legibus. Verum benenotandum quod *Layman* l. 3. de *Infamia & iure docet Constitutiones Gregorii XIII. motu proprio. Ad tollendam Clementis VII. Illius Vices. atq; Conc. Trid. decretum de poenis, in Germania aliisque septentrionalibus partibus, tūm q̄ od ignorentur, tūm quod in tanto rigore nunquam vsu fuerint receptæ, amittere vim obligandi quoad Censuras.*

IV. Abor-

IV. Abortus seu sterilitatis procuratio.

De Abortu infra. 3 p. c. 4. procuratio fiat siue per modicas potiones, siue maleficium, modo scienter ad conceptum impediendum aliquid fumatur, & præbeatur, (qui dat aliquid mulieri, vt nequeat concipere, Homicidium (improprie) patrare dicitur *Cap. 50. de Homicidio voluntario. lib. 5. Decret. lib. 12.*) vt sic tam adplicans quam usurpans Casum reseruatam incidat. Hoc solum nota, si abortus contingat in foetu animato, esse tunc homicidium verum, & reseruari, siue maneat occultus, siue veniat in propolationem populi.

V. Enormis parentum percussio, de honore parentibus (à quibus principium Vitæ deducimus, & quasi vna caro, & sanguis cum illis sumus) per amorem, reuerentiam internam & externam,

K obe

obedientiam, subuentionē, exhibendo, *vide Corneli in Deut. c. 5. v. 16*
 & *s. Th. Opus. 7. ubi docet, Post Deū* u-
 beri statim coli Parentes, ob simili-
 tudinem, quā habent cum Deo. Ea
 propter in legem & diuinam &
 naturalem filius grauiter delin-
 quit, si parentes extra euidentem
 necessitatem propriæ defensionis
 malitiosè percutit, in qua cuique
 de naturæ iure licet in quocunque
 vim vi repellere, cum moderami-
 ne inculpatæ tutelæ. *Vide Summam*
Rod. Tom. 1. c. 14. & Catech. Rom. p. 3. de
præcepto 4.

VI. Machinatio in mortē con-
 iugis si mors sequatur.

Etsi marito in vxorem permit-
 tatur moderata verberatio & ca-
 stigatio, præsertim & potissimum
 ob prauos, & impudicos mores,
 cum maritos conjugalis fidei a-
 mantes nihil perinde exasperet,
 quàm violari sui thori, vel veritas,
 vel

vel suspicio. At tamen acriter ob-
iurgandi sunt viri illi, qui suas con-
iuges instar mancipiorum, aut et-
iam ex quacunque causa verbe-
rant immodicè, non tantùm quod
tales sint in periculoso statu, sed
multò magis ob pericula prouen-
tura dissensionis, auersionis, indi-
gnationis, ex quibus machinatio
in mortem coniugis plerumq; so-
let nasci, quocunque tandem mo-
do eueniat, per insidias, apertas
agresiones, venenatum poculum
&c. Colligitur ex Virculo, &
amore Coniugum quem ad inui-
cem eos habere oportet, iuxta
doctrinam S. Pauli ad Eph 5 v. 25.

Viri diligite uxores vestras.

K 2 Caput

Caput VIII.

De Periurio in iudicio
facto.

Synopsis.

- I. Bina Periurii acceptio.
- II. Gravitas Periurii.
- III. Periurium in iudicio.

I. Periurium latius acceptum denotat quæcunque incauta, & peruersa iuramenta [A] quæ est veritatem non tollunt, vt simpliciter periuria dici queant, tamen eam destruunt quasi in potentia, quod periculo, aliquem incaute iurare solitum, peierandi exponant. Præterea cum in Deo non tantum summa veritas reperitur, sed suprema dignitas, ac auctoritas, conuenientissimum est, & id quod

quod tali veritati repugnat, prohiberi, sed etiam quod ipsius dignitatem diminuit, adeòque cum per incauta iuramenta non tantum violetur Dei Veritas ad falsum firmandum cum periculo falsitatis, sed etiam Maiestas, quæ tam facilè ad vana, & leuia firmàda adplicatur, conuincitur periurii crimen, scilicet, Irreligiositatis sine vllò respectu ad falsitatem in vano iuramento posse committi. Strictius verò accipitur pro falso iuramento, seu pro mendacio iuramento firmato. [B]

[A] *Suar Tom. 2. de Relig t 3 e 2.*

[B] *Communis D D.*

II. Periurium intrinsecus ita malum est, vt nullo in casu valeat honestari, aduersatur enim præcepto naturali negatiuo secundo primæ tabulæ. Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum. Ex cuius transgressione honoris

ac reuerentiæ Dei detrahatur, est-
que de se peccatum mortale, & val-
de graue, quod semper obligat.
Communis DD vide Catech Rom p. 3 de
2. precepto. c. 3. num. 15. & 16. Suar.
cit. n. 5.

III. Longè grauius est Periu-
rium in Iudicio legitimo commis-
sum, tam fori Ecclesiastici, quam
Ciuilis, vbi ratione scandali, no-
eumentis, peruerſionis iudicii in-
sententia dicenda. E. C. Si Titius
interrogatus, an matrimonium
Caiaë, quam deperit, promiserit,
falsum iurat, id est, se non promi-
ſiſſe, dum contrarium ſcit, aut in
alia causa ciuili dicit testimonium
aduerſus veritatem, periurii cri-
men reſeruatim committit. *Co-*
uarr. cit. n. 6. & fanè Reip. multum
interest, vt periuria, ſi ſalua velint
eſſe humana commercia, penitus
extirpentur, nullum enim vincu-
lum ad aſtringendam fidem ma-
iores

iores iureiurando arctius esse vo-
luerunt, quin etiam maxima fuit
apud omnes gentes iuramenti re-
ligio, vt iure iuramentum censea-
tur omnium Controuersiarum fi-
nis. De pœnis Periuirii ab vtroque
quâ Pontificio, qua Cæsareo iure,
vide Covarr. cit. num. 5. & 6. Less. l. 2. c.

*q. 2. dub. 14. & infra plura de
Periuurio in Regulari Iu-
dicio.*

K 4 Caput

Caput IX.

De Falsificatione literarum, & monetae.

Synopsis.

- II. Quid sit falsificatio.
- III. Falsificatio monetae.

I. Falsificatio generatim considerata sub se comprehendit non tantum fabricationes falsarum litterarum, & supplicationum, sed etiam mutationes quascunque, rationes, correctiones, cancellationes, ut sensus alienus exprimat à mente, v. g. Pontificis, aut Episcopi. [A] Sic casum reseruatum incidit, qui litteras in re graui, mutatoque sensu, nomine, Episcopi Constantiensis, tanquam Ordinarii (non tanquam Principis

pis Imperii) aut eiusdem in Ecclesiasticis causis Curiaë, seu Officiarium expeditas falsificant [B]

[A] *Sayr l. 3. Thesauri c. 10. num. 10. vide Cap. Ad falsarium l. 5. Decret. tit. 20 [B] Statuta Synod. cit.*

II. Falsificatio monetæ illa censetur. I. quæ cuditur ab eo, qui non habet autoritatem, autoritas enim Reipublicæ vel Principis vires nummis tribuit. II. quæ ex adulterina materia fit, thaleri, v. g. è stanno, cupro, vitro, etiamsi ab iis cudatur, qui alioqui potestatem cudendi nummos habent. III. Si caret formâ à lege vel Principe statuta. IV. Si non legitimum pondus habet. Huiusmodi monetæ falsificatio est crimen lætæ Maiestatis, si nimirum iustum pondus, aut legitima autoritas, materia, aut signum absit. *Vide Covarr. in fine Tom. 1. c. 8. de falsa moneta eiusq. pœna.*

K 5

Qui

Qui verò tondent exuberantem
monetam, radunt, vel tingunt v-
ti solent Iudæi, etsi falsarii non
sunt, tamen graviter peccant
cum onere restitutio-
nis,

Pars